

SAR ŠAJ ARAKHAS AMEN
E NASVALIMASTAR

R. UHLIK
sikamuo

S A R A J
1 9 6 1

Prevod: Uputstva Hig. Zavoda BiH
za borbu protiv epidemije

Duj-trin alavoga

O sastipe si naj bare barvali-
pe e menušengo. Pale, o nasvalipe si
naj daranno amaro bibaxtalipe. Golele-
šće trubul te arakhas amen thaj amaro
sastipe sar jakha ando šoro. Ni tronas
te das amen te e nahasili nasvalimate
phogaren thaj peraven amen. A kena o
nasvalipe istarel amen, trubul semejsig
te las te sastaras amen bare gočasa. A
kena amen pinžaras e nasvalimatethaj
londe nasulimate, amen kam najločes
das amen mrtik lenlar. Kavoga lilogo
lačharle e loktojra ando Saraj, pal ne
lenlar nakhalen le pe romani čhib. Ge-
ruven thaj arakhen o lilogo se šajmaj
lečes kaj kava si tumare bare amal.

Ando Saraj
Ivanlesko 1960

Rade Uhlik,
sikanno

O KALO XASAPE/E KERESKO XAS/

Gova si jekh pharo nasvalipe save-
star maj but e čhavore nasvajvon. Gav na-
svalipe but loče nakhadol katar e nasva-
le čhavore pe saste. Kana manuš sas nasva-
lo jekhvar gole kale jal xerešće/torešće/
xasestar thaj kana maj palal sastol, vovan
piro džuvindipe našti majbut nasvajvol le-
star. Gova baro nasvalipe nakhadinajvol e
kavčenca e nasvalešće čhungarestar. Kana o
nasvalo čhavore xasal, e kavčora šaj katar
lesko čhungaroro xten dureste thaj egaja
peren pe aver čhavore. Muškargoleste, pala
leš divesa vi gole aver čhavore kam-nas-
vajvon phare kale xasamstar. Palagova, na
nisar te ččaren tumare čhavoren an godov
čer kaj e čhavore nasvalje e xasestar, e
kalestar. A ni troman ni te muken e čhavo-
ren tumaren te čhelen-pe lenca. Gov čhavo-
ro savo xasal e kale xasestar, trubul te
učadinajvol e sastendar an khaj aver paš-
ljardi/sovarli/. Kana o čhavore xasal, tru-
bul manuš te ičarel kaj gova si čččikano
xas, niči kaj o čhavore xasal e šilestar.
Kana o čhavore lel te xasal, godov xas maj
anglal inaj gači pharo the zuralo, a ni e
čhavore niči lel pharo riknipe thaj zal-
pe. Gosavo xasore si lokho, šaj manuš phene-
la kaj gova si šilalimastar. Pal, kana ando
dajte kurko nakhel, o xas sikavel piro da-
ramno zuralipe. E čhavore len te phare xa-
sen, te capenin-pe e džungale xasavimastar
thaj peren lestar but droma anie baldima-
te. Goja lestar xasen zurale šov džike ef-
te kurće. Gova pharo xasape lel e čhavore

pe ajva star-peniš droma, a šaj vi najbut
 penišo izomenler. But droma svel te istar-
 rel le e kasore svako trenla minutujra. Na-
 na e čhavore lel gasave xas maj zuralape
 tive, gova si maj i'ung-lipe pala leste. Pa-
 la činone čhavore si maj pharite, pala go-
 la save rjen čuči. Von našti len-pe mrtik
 gasave phare nasvalimstar, našti khusli-
 najvon e marimstar. But droma von čorope
 trson thaj meren-ter. O thuv thaj o prako,
 a vi o rovine šaj anen e čhavorešće jekh
 maj phare nasvalipe e kasestar. Palagova,
 kana tumen mangel te khosen thaj te šulá-
 ven e sovarli e prakostar, trubul te e čha-
 vore ikalen avri te na lel le o prako. An
 savi sovarli našljol e čhavore e kale ka-
 sestar, gothe ni tromal manuš ni sar te pha-
 brel thuvlo. Nasvale thaj saste čhavore,
 ni trubul manuš te lel len te kan anlar i
 jekh vasici. Von ni troman ni te bačalen s
 anle jekh bašaldorj, ni te pijen anlar jekh
 tartaj. Von ni trubun jekh avrese te ehelen
 -pe kana džan jekh avreste. A šaj vi e bare
 manuša khajdite nakhaven o kalo kasore ka-
 tar e nasvale čhavore pe sastore. Džanle an-
 le perutnesko čher, manuš šaj nakhavel o kas
 pe lešće čhavore thaj bajatujrica. Majpalal
 vi e patavorenci thaj e čhavorenci ehelima-
 tenca i'arlol gova nasvalipe anlar jekh ga-
 save than pe avor. A save nhasilipe šaj go-
 le nasvalimstar svel? O kalo kas anel peha
 daranne bibaxtalipe vi pala o džuvnlipe e
 bajaticengo save pošljen anle kunica anle
 maj anglune čhon. Ke gasave čhavore naj zu-
 ralipe te len-pe mrtik gasave daranne, gosa-

s
 pe
 0
 st
 ée
 mu
 re
 o
 si
 sv
 sv
 ja
 re
 in
 sa
 te
 šc
 ji
 br
 ta
 éi
 vo
 pe
 ro
 re
 ée
 pe
 ro
 ve
 de
 re
 e
 te
 vo
 ta

seve lungona kasamastar thaj gova nasvali-
pe čerel len joči lži findosta, mučrel len.
O lujto džungalipe gola kasastar si kaj le-
star lokhoje pheron e xurloje šilica/rateš-
če vasujrica/. Golestar lel e čhavorenje po
muj o rat anlar e buče. A gaja šaj svel cikno
ratvalipe anlar o parnipe e jakhengo, anlar
o kan jal anlar o nakh. Baro džungalipe šaj
sikalol kana po kalo kas avel khaj aver na-
svalipe, kaj phanglinajvel pe leste. Gova šaj
svel e bukorenjo phabarlipa, jal o šarlaho,
jal e čhela. Sar trubul, dorim, te arakha ama-
re čhavore? Vov si te parvarlol, te čaljol bu-
droma, a po čipe. Si čhavore save pe pi bibax
sa čhaden so kale, kana len te xasan. Kana lel
te kasal, lače si te pašljol an soverli, pa-
ša e likhavni/penščerava/savi si putardi. O-
jivende, kana e jag phabol anle soverli, tru-
bul manuš te thovel pe jag phardi piri lon-
tarlo paj te anle pašljardi/soverli/majbut
čintpe avel. Pegova, sa po čipe trubul o čha-
voro te ikalol avri so majbut Si manuša kaj
pačan kaj avela majfeler te o nasvale čhavo-
ro itarlol anle khaj aver than, majlur e čhe-
restar džikaj si gova kasape pe leste. Goleš-
če amen šaj dikha budroma sar e deja tholon
po lungo lrom thaj našen piro nasvale čhavo-
rence anle khaj aver thana. A gova inaj goča-
veripe, kaj o kalo kas šaj gaja buhljarlol an-
de aver thana, te na lel o lel, a ni e čhavore-
nje niči kam-avel majlečhipe. Gesevo lalipe
e nasvale bajatujricenca, čhavorence, trubul
te očhalol, te čhindol. Majgotaver si te e čha-
voro na očhen phangla anle čher. Voh trubun
te čhelen-pe anle avlin. O sastaripe e kale

kasestar si bući e loktorešći. Vov kam-čhu
 vel sana pe čhavoresko sastipore. Te o ma-
 nuš dikhla kaj o čhavoro nasvaljo, vov tru-
 bul te j-tarel le te o loktori dičhel so si
 lessa.

O ŠUKO NASVALIPE

Anle fijosave brša te avel manuš
 le šaj astarel o šuko jal šučarno nasvali-
 pe, e tuberkoloza. But manuša paćan kaj si
 saste thaj kaj ni trubul te laran, palago-
 va kaj nakhle maškarne brša. Von xoxalon.
 Najbut opašinatar golenlar save mule e šu-
 ćatar, sesa majphureler saranla thaj peniže
 bršender. Manuš šaj loče nasvajvol e šuče
 nasvalimatar anle fijesave pire brša. E
 šučí si nakhavno nasvalipe. Manuše šaj as-
 tarel fijekana thaj fijekaj. But džene ni
 džanen kaj e šučí čojralune garulol anle
 lanle. Manuš šaj avel nasvalo later, a te maj
 anglal niči ni haćarel gova. Te sen nasvale
 golestar, šaj nakhaven la pe tumare perutne
 thaj pašutne amala. E loktojra džanen te sa-
 steren e manuše gaći god avela lesko phuri-
 pe. Dorim, sar šaj arakhen tumare čherutnen
 thaj perutnen? Trubul te džan anlar brš anle
 brš paša o loktori te dikhel tunen po ren-
 gen. O šuko nasvalipe šaj sastarlol pe vri-
 nase sar maj feler kana manuš lel/jama e
 loktoreste. Gaja kam-arakhen tumare čherut-
 nen thaj perutnen. O manuš šaj an angle ha-
 ćarel kaj astarel le o šuko nasvalipe. Nisa-
 vo xape inaj lešće guglo, lel te čišljol the
 te kasal. O šoro lukhal le, a oraćasa sa ćer-
 lol anle paj e bare tatimatar. But droma e

manu
 sam
 čhu
 star
 lik
 lar.
 nasv
 šće,
 trub
 gen.
 si j
 kame
 lipe
 tub
 čhav
 ri. A
 va m
 thaj
 e šu
 šaj
 ni h
 šaj
 šutn
 e m
 sar
 tnen
 ša o
 šuko
 maj
 vrija
 čheru
 lar l
 tumer
 manuš
 vo x

manuša ni ičaren lăi golaste khandi, ni len
sana perpo sastipe, lăikaj maj palal len te
čhulen rat nasando. E lar istarel len gole-
star thaj našen te rolen e loktoren. Tumen
likhen te aven maj gošaver gasave manušen-
ler. Leče ičaren an goči, but kroma o šuko
nasvalipe majanglal našti ni hačarelol. Gole-
šće, manuš sa te ičarel kaj si sastipale
trubul te lžal ko sastarno/loktori/ po ren-
gen. Manuš ni tromal te bistarel kaj e šuci
si jekh nakhavno nasvalipe. Kana e doktojra
kamen te likhen lali si an tute gov nasva-
lipe, von len jekh pajoro savo lel-pe muj
tuberkulino. Tala e morči čire vastešči von
čhuden e xivarle sujvase jekh cinoni kafčo
ri. A šaj i pe aver va gova čerdol. Pala go-
va makhen jekh kotororo lil gov pajerese
thaj čičilen le pe morči te sastarelol, kaj
e šuci čojralune garulol anle lenle. Manuš
šaj avel nasvalo latar, a te majanglal niči
ni hačarel gova. Te sen nasvale golestar,
šaj nakhaven la pe tumare perutne thaj pa-
šutne smela. E doktojra lžanen te sastaren
e manuše gači gol avela lesko phuripe. Dorn
sar šaj arakhen tumare čerutnen thaj peru-
tnen? Trubul te džan anlar brš anlo brš pe-
ša o loktori te likhel tumen po rengen. O
šuko nasvalipe šaj sastarelol ččinasa sar
maj feler kana manuš lel te sastarelol pe
vrijama e dokoreste. Gaja kam-arakhen tumare
čerutnen thaj perutnen. Trubul te lžan an-
lar brš anlo brš naša o loktori te likhel
tumen po rengen. O šuko nasvalipe sastarel e
manuše, a vov gova šaj hačarel anngle. Nisa-
vo xape inaj lešće guglo. Lal te čišljol the

te veal. O šoro lukhal la, a oračava
 čeriol enlo paj e bare tatimstar. Dut
 na e manuša ni ičeren dži goleste. Dut
 ni len sama pe po sastine, džikaj, maj
 len te čhulen rat kasendo. E lar istaral
 len golestar thaj našen te rolen e lokto-
 ren. Tumen likhen te aven maj gošaver sa-
 sove manušenlar. Lače ičeren an gošaver sa-
 lroma o šuko nasvalipe majanglal našti, but
 hačeriol. Goleče manuša, sa te ginlil kaj si
 sesto, pale trubul te džal ko sastarno po
 rengen. Manuša ni tromal te bistarel kaj e
 šuci si jekh nekhavno nasvalipe. Kana e lok-
 tojre karan te likhen la li si an tute gov
 nasvalipe von len jekh pajoro savo del-pe-
 muj tuberkulino. Tals e morči čire vasteš-
 čir von čhuyen jekhe xivarle sujvorasa jekh
 cinoni kačori. A gova šaj čeriol vi ne aver
 va. Palagova nakhen jekh kotororo lil gole
 pajorasa thaj čičiden le pe morči te asta-
 riol te livil-pe. Pala luž-trin divesa džal
 pale ko loktori te vov likhel gova liloro.
 Te pe savo thoro avela khaj lolipe, tu
 san sesto. O loktori šaj akharel tut te pe-
 le aves te valžaj jekh lrom dikhel. Te o lok-
 tori likhla kaj e morči si šuvli/šuvljar-
 ni/thaj kaj gova than savo sas učarilo e
 lilorasa, si lolo, gova šaj avela džungalipe
 pala tute; kaj tu lijan te istares o šuko
 nasvalipe. Pale, ni trubul tut gova te lar-
 vel but. Tu našti nasvajvos jekhyaratar. O
 loktori kam pale thovel tu po rengeno thaj
 pale kam-zumavel tu gole pajorasa. A vov šaj
 gova čerola vi čire čerutnencia thaj perut-
 nencia. Kana o šuko nasvalipe e sigo phučar-

tol thaj
vov šaj

gile na
 si maj
 ljarlo n
 vora sav
 maren ma
 avalime
 čhavore
 džal vi
 anlar o
 valipe
 šaj ičh
 čhavore
 vna bil
 te ičh
 loktori
 nasvali
 paša e
 lon gu
 save n
 vel ga
 ste e
 loče
 bače
 Mesavo
 lo vas
 sici
 lače
 pe bi
 ro pa

bol thaj o manuš lel te sastarel-ne sigo,
vov šaj sastol thaj te avel maj sasto manuš

O PAJASTALO XLJIFE/PROLIVO/

Dajalam, arakhen tumare čhavoren
gole nasvalimestar. Gova milaješke xljine
si maj laravno, maj lžungalo thaj maj buh-
ljarlo nasvalipe pale e bajatujrice, e čha-
vora save pijen čači. Amare cikne čhavore
maren maj but golestar. Gola milaješće na-
svalimaste šaj even pe luj va. Šaj džalo e
čhavorekter o xljinore sar khaj paj, e šaj
lžal vi rotesa sar kana e lime thovlen
andar o nakh. Vi jekh vi aver gosavo nas-
valipe zurale si phara thaj nahesili. Von
šaj ičhaven thaj gači čišljaren e cinone
čhavoren kaj von gole nasvalimestar, lara-
vne bilatine maren. Palagoleste o manuš si
te ičarel gosave bajatujricen somajsig ko
loktori te lel te sastarel len. A sostar gola
nasvalimaste pe čhavore? Von maj but sikadon
paša e čhavore save ni pijen čuči, a parvar-
don guruvnjće thulesa. Paša gola bajatujric
save pijen džai čuči goja nasvalimaste ni a-
vel gači but. Gola save našti ičaren anie ne-
ste e lako thud, von našti pijen čuči thaj
lačhe nasvajvon. A bulroma e dej ni lžanel t-
ščaharel saikh tatoro nasopo e čhavorešće.
Mesavo droma e bisikli dej čhuvel o xape an-
lo vasici savo inaj tholo lače. Gosavo va-
sici šaj del šuklimaste golešće kaj voj nič
lačhe čirada le thaj xalida le. Kana mukel-
ne bi tholo o vasici andar savo sas. O čhavo-
re parvarlo, Gova xape save ačhila pala o čha-

voro tale pe finlo, šukljariol. Palagolest
en gove kape bijanlon xurlope klice in s-
valimašće. Gasavo vaso si džungalo, si naha-
sili pala o kape e čhavoresko thaj pala la-
sko sastipe, sa te čhuvesa akona čerlino
kape en leste pala o parvaripe e čhavore-
sko. E thaj savi kamel te lako čhavoro avel
sasto, trubul kana o čhavoro xal piro par-
varipe tena ažučarel ni maj cipa, te jekh-
varatar lače thovel gov vasici tate paje
sa. G-ja niči kam-avel nisavo džungalipe
gasave nasvalimastar. But droma sikalol pa
ša gola čhavore gasavo nasvalipe pe save
bučengo phabaripe, gripa jal e kalesko phu-
mbljarlino. Gasavo nasvalipe maj but sika-
lol sar khaj ratverlo khulengo čhorlino,
hemima limale majoresa. Gova nasvalipe ek-
harlol khlijimate/drškope/. Daravne džungalo
nasvalipe thaj nakhavno si ketar jekh čha-
voro pe aver. Golestar nasvajvon e bare ma-
nuša, a maj but e čhavore. O nasvalipe nak-
halol ketar jekh manuš pe aver nakhle va-
stence, a maj but nakhaven e makha gov na-
svalipe. E makha makhljarlon pe manušesko
khul savo si mahrime gola nasvalimastar.
G-save meljarde makha peren en thul, pe
marno, en vaso anlar savo xal-pe, pe roje, j
jal pe khanči aver. Kana amen e čhavore
parvara andar gasavo bitholo vaso jal ga-
save nakhle parvarimasa, vov kam-astarel
gova džungalo nasvalipe. Omilajesa si maj
but makha, a palagova arakhadol vi maj but
pajastali xlijimate. Sar šaj te ciknjara o
bibaxtalipe e milaješće pajastalo xlijima-

star
kaj
lej
bib
vara
Trub
čko
pe č
rešć
than
trubi
voro
trubi
čhavo
te l
phab
he th
ciknj
ta. K
trubi
ko lo
buhl
manuš
ljal,
aver,
thaj
peren

nasva
čhavo
ca ša
jal e
/xur

star svo čerol je-ji e cinone čhavogen? Dži kaj si e milajašče, zurle tatimate, saj jekh lej trubul te del čuči pira čhavore. Bari bibax si kana khaj lej pira čhavore jekh- veretar mukel bi čučko te na del le čuči. Trubul sa po cipa te mukel e čhavore bi čučko po jekh črom, džikaj e čhavore bistari ne čuči. Sarsvo čhon trubul e lej na čhavorešče te del majcipa po jekh črom čuči. Po than golesko kaj lol le majcipa vi čuči, trubul te del le aver parvaripe. Kana e čhavore parvarlol e guruvjašče thulesa, e lej trubul majsig neg se lola te parvarol e čhavore volšaj jekhvar te gov thul čiravel te del vrasi. Paša majbara čhavore save kan phaba, vruna jal aver, trubul se gov te lačhe tholol pajesa. Kana gaja čerasa, anen kom- ciknjara gasavi džungali čhavogen-ji xljima- ta. Kana hadarlol gasavo laramno nasvaline, trubul manuš somajsig te itrel e čhavore ko loktorl tana gasave nasvalimata majlur buhljarlon ne aver čhavore. Nisar ni tromal manuš te mukel gasavo nasvaline te majlur džal, kaj jekha čhavoreštar šaj nakhalol ne aver, vi gaja phirel se katar jekh pe aver thaj šaj po milja čhavore nasvajvon thaj vi meren golestar.

O TASAVHO NASVALIFE/E DIFTERIJA/

Gova si jekh nekjavni čhavogen-ji nasvalimata. Golestar mej but nasvajvon e čhavore katar jekh lžike oxto brě. Gova kli- ca šaj ane ano krlo, ano grtano, anle nakh jal anle jekha e saste čhavorešče. E klice /kurloze maxripora/ anen gova tasavno nas-

valipa. Von gothe pala van lã-šon 43 v...
van pe moróhi e manušešči parne jal...
le bojvače blindice, jal Galbani jal...
moróhora save zurala astarlon pala...
chi upral thaj bare sigasa bajraron...
o grtano jal andar o krlo von šaj te...
ljarlon thaj inzaron anlo nakh jal...
lušniko. Gaja von šaj peraven e čhavoye...
loche te tesaven le. Gole tasade nasvalime...
šće klíce čhuden andar pe xoljariki otro...
vujra save si daranne džungale pala o...
thaj pala e Gov nasvalipe kana lel pe...
vove, von našti pesa sar mule si, sar piš...
Von si sar bir-tesče anlo muj, čhalen...
tatimote/e izirani/bajrol len e sigo. Ka...
ná estere o va, haóare kaj o pulzo marel...
grle, e kovle. Pe čhavoye akana ni dičhol...
pe kaj lukhal len o šoro, jal o krlo, jal te...
našti nakhaven. Golešće pale trubul somjs...
ig te o krlo likhinjavol thaj e hrnje/e...
putuja/. Te o čhavoye čaćinasa nasvaljo go...
le nasvalimestar, gola sanjore dičhona-pe...
Te ke bojatici savo pijel čuči thavdel-an...
lar e nakh sar khaj o pejore, sar khaj lima...
li zumoři, a maj but drona kana andar jekh...
rig e nakhešči iklel sar phumb, e ratesa...
hamisarlo, toska džungljol-pe kaj gova si...
e nakhešči lifterija. Paša e čhavoye save...
nasvalje gole tasavne nasvalimestar, e dif...
torijatar, šuvljen e žlezle/e phabore/tru...
jal e kor. Kana manuš ni ažučarel thaj kan...
sigarel te sastarel pe čhavoye, pegova čha...
voyo šaj sigente pinižarel kaj vov lel te...
sastol. Jáer an gođi jal ramesar kana o čha...

vov...
čhavoye...
lon b...
nasvalip...
pala šaj...
sa/kta...
te šaj...
e čhavoy...
e flecko...
pata te...
nasvalip...
nasaven...
jra kana...
haóare k...
tar le...
sig sas...
jár an...
šaj avol...
lifterij...
ma. Jekh...
šik thaj...
čhulal...
bacilon...
ran pe...
ven sig...
čhalime...
vale čh...
goje na...
va kta...
e nahri...
krlo th...
sastenc...
majlur...
še save...
ica, e š...

vora tija e injekcija. Kana jekh nevala
 čhavore mukel-pe te na sastarelol, šaj sika
 lon bira pharimate. Naj pharime si kana o
 nevalipe lel te tesavel e čhavore. Toska
 vale šaj sastarel-pe pharim sa/operacija-
 sa/katar e difterij-če maximate khaj la-
 ta šaj oval-pe šaj len pe e va jal e urne
 e čhavoreče. A but krome vi te sastarel be
 e ilsko nasvalipe, goja kaj šaj pe jekhva
 pata ta nepel. E difterija si jekh pharo
 nasvalipe čhavorengo, but bibante čhavore
 krasen piro trajo kaj ni anlon ke dokto-
 jra kana trubul, pe vrijeme. Pala gova kana
 hčara kaj e čhavore lukhal o krlo, tu i-
 tar le e doktoreste. A ta čo čhavore maj-
 sig sase khajlata nasvalo golestar tu na
 ičar an goči kaj neči pale/laster tu na/
 šaj avale nasvalo gola nasvalimastar. E
 difterijatar manuš šaj nasvajvol but dro-
 ma. Jekh nasvalo čhavore kana kasal, del
 čik thaj goja anlar e krlo thaj o nakh
 čhulel kurloje mahrime kavčora, pherle e
 bacilona difterijatar. Kana e kavčora ve-
 ren pe saste čhavore, vi von si te nasvaj-
 ven sigenle. Vi kana astarlon e lilenlar
 čhalimatanlar thaj šejenlar katar e nas-
 vale čhavore, vi von kam-orden pe peste
 goja nasvalimata. Si vi gasave čhavore sa-
 ve katar goja nasvalimata lungo vrijeme
 e mahrinore/klice/e difterij-če anle po
 krlo thaj pe grtano. Hminlo pe averanca,
 sastenca, e nasvalimata lamti huljarlol se
 majlur pe aver džanore. A si vi bare manu-
 ša save kasende the tinlo čik čhulan e ki-
 lica, a šaj buhljaven len vi pire vorbasa.

E çhavore but loche istaren e klifca. E
 gova trubul te i-ardan ke loktojeve te
 reven len e sujvencia te zurjvon te
 hifterije. A vi sa te nasvaljosa, majtal
 kam-avel lešce thaj o nasvalipe majtal
 hel majloche. O loktori del e çhavoren
 jal trin injekcije/phaçavimate sujvenc
 a niçi an jekh tive neg an luj-trin
 Gove našti çerel nisavo lžungaline. E
 vale çhavore i-ardon pe gola injekcije
 na sastona thaj kana palogoleste lena te
 reciça thuvljen.

O TIFUSO /O PHARO/

Arakh tu e pharestar, gova si, o-
 rakh tu e porošce tifusostar. E porosko
 pharo nasvalipe si jekh nehasili nasvali-
 mata savi istarel gole manušen kaj sçhen
 thaj soven ando meljorine. O manuš vinšer
 lol pe viro xinjalo. Savo si lesko xinjalo
 gasave si vi o manuš. Gothe kaj e manuša ni
 çhuyen sama pe viro xinjalo gaja kaj e
 ls thaj e mahrimata pašljon trujal lena,
 gothe gol khula e prnencia i-ardon pe sa
 riga. Golestar meljorlon vi e va thaj gaj
 e khula maj palal resen vi ando xape. Eke
 gaja nukhalinjvol e porosko pharo nasva-
 lipe pe manuša. A kana çí xajing jal ço bur-
 nari inaj loche çerline thaj kana çrakhe-
 lon paše paša e melali xinjali, e vimasko
 paj kam-avel saikh mahrisarlo e tifusostar
 pe gasave bisaste thana e manuša kam-nas-
 vajvon sa lžigothe lžikaj ni lel-pe bari
 same pe xinjolja, pe xajinga/bunajva/ thaj
 pe rinto/velo/ ando çhor thaj ke manuša. E

porosko
 nuša ço
 ašunlol
 pe prno,
 pe çarar
 pe biçia
 thul, e
 gaja vor
 tifusoç
 katar n
 çe hari
 thaj ma
 mata th
 maj ang
 Maškarg
 çtar di
 thaj o
 valipe
 nonž k
 lujto k
 bajrol
 thaj in
 te siko
 pe sa e
 xurloç
 von. Maj
 si anli
 khula
 gova, a
 nasvalo
 he džer
 tar tru
 no çher
 i-ardon
 gola s

poreško pharo nasvalipa majbut lel pe ma-
nuša onilejasa. Ojivendasa pala leste cija
čsunlol. Bičinja makha anen e vunticena
pe prnope bori mel pe amare vsujra thaj
pe amaro xape save onilejasa ponoso zal
pe bičiralo, sar e salata, o čiral, o šuklo
thul, e vrune, e phabaja thaj but aver. Eke
goja von meljoren thaj mahrin gov xape e
tifusošće nasvalimasa. Gov loče nakhalol
katar nasvale pe saste lžene, kana von pa-
še hanin-pe jekh avresa jal kana e makha
thaj makhova mahrin thaj čeren joči e ka-
mata thaj e pimata. Gov pharo nasvalipe
maj englal čorlene erlinjvol ando manuš.
Maškergoleste trubul te nakhen jekh lešu-
čtar čivasa lžikaj o nasvalipe sikalol
thaj o manuš nasvajvol lestar. O pharo nas-
valipe icarel e manuše thaj icarel jekh
paniž kurće. Maj zurale lel pe leste ando
lujto kurko. O tatipe/e nasvalimahči jag/
hajrol thaj vazlinjvol uče, lžike tranla
thajinja jal he lžike sarenla. Anlegoles-
te sikalol vi jekh pajastalo xinline, a
pe sa e manušešči morči iklen sar khaj
zurloje čelopa save sigende pale kasaj-
von. Maj palal, ando trito kurko, sa o por
si andre učarolo penicena, a e manušešće
khula pherle si tifusošće nasvalimasa: Pe-
gova, ando štarto thaj panižo kurko lel o
nasvalo manuš te poloče sastarlol. Saijek
he lžene save nasvaljo e porešće tifusos-
tar trubul manuš te icarel le ando sastar
no čer/bolnica/. Kena gasave manuša nič
i-čarona inčate, kam-nasvajvon lestar vi
gola saste manuše save aven leste te dik-

non la sar si lašča kaj von nivo
 -gbon/astaren/gole nasvale manuše
 šče mahrisarde gada. Te mane te
 e porašče ti fusostar, tu črv sana pa
 te aven uže/čisti/thaj bingla-še pa
 kape thaj o paj sevo piše. Maj fater
 te manuše so šaj majlače thovel
 sig e kamstar thaj kana thovel
 trila-ne. O kape si te avel lašča čirave
 E gatinu kape trubul ta aven šubar
 harle te na e makha veren anla lenca. O
 paj trema te vije numaj anlar lenca. O
 ra/vejinga/. Šaj o paj i te čirave thaj
 ja te piše le. E khula thaj o muster
 avle-manušenlar trubul te učardol
 sa/krečosa/jal te hanadol jekh anluk
 thaj te sa čhulinajvol andre. Athoska
 gola mahrimate si te učardinajvon unpa
 e jaguče praxosa thaj čikasa. E porašča
 fusostar manuše šaj arakhalol šov čhon t
 na astarel le, kana o loktori cepi le/pe
 ravel lešči moróhi/. Kana anle khaj thaj
 paja bijron e bršinenlar, sa e manuše si
 te cepin-pe. Tena cepina-pe, von kam aven
 krisime.

O TRAHONO

Cava si jekh nahavno nasvali
 sevo našti gaja loče sasterlol. Amenle
 le nasvalimstar maj but nasvajvon e pan
 ka anle thema sevo pašljon trufel e gajo
 Cava nasvalipe si buhljarlo anle Bosna
 len Sava. Vačarjol kaj inč si majbut loš
 šove miljenlar manuše sevanča jakha nasv
 la gola phaze nasvalimstar. Džangljol-

kaj mašar
 ša. E trah
 la manuše
 valipe nek
 itanenle č
 takha loč
 džungala n
 vi svrečk
 manušen
 lant/čakha
 t nca khos
 va lenca.
 tel pe va
 šče jakha
 golstar, e
 livinpe s
 čipa o kli
 hi, kam g
 nasvalipe
 nasvale m
 šče čisav
 tikasa/lov
 manuše ist
 ar. Dorin,
 lar loče
 džungala
 jakha. Ka
 homalo m
 kana pala
 li tuj čhen
 nasvalo m
 na khaj se
 pe savo p
 klice nakh
 šče šeran

šaj maštar lenle si šaj but gavutne manu-
ša. E trahumošće klíce arakha lon va nasva-
le manušenle jakha thaj pe čiče. Gova nas-
valipe nakhečol va saste manuša e nasvale
išenenle čixence. Gova svel kana e nasvale
jakha lolirin-pe e saste jakhenca. Gole
lžungale nasvalimastar šaj manuš nasvajvi
vi svračhenle. Amen dženas kaj e nasvale
manušenle jakha but thoven svencea thaj
lenle jakha golestar čixjven. Manuš e vas-
tencea khosel pe jakha thaj goja makhel pe
va lenca. Anlegoleta, kana khaj sasto manuš
lel pe va svre nasvale manušeste pe save-
šće jakha si gova trahomo, vov maljarčol
golestar, a e nakhavne klíce astarlon thaj
linipe saste manušešće va. Me palal sa pe
čiče o klíce resen lžike lešće saste jak-
ha, kana gova manuš lel te moreč len. Gova
nasvalipe šaj nakhel pe svre manuša vi e
nasvale manušešće patavenca, lešće thuvale
šće čisast, fijoresa/bušaldasa/hanačasa/mo-
tikasa/lovenca thaj sa golesa so o nasvale
manuš istarel pire makhle, maljarle vasten-
ca. Gorin, kana khaj sasto manuš lel len an-
lar lešće va, vov maljaral pire va thaj e
lžungale klíce nakhel vi pe pire saste
jakha. Kana khajekh sasto thaj jekh tra-
homalo manuš thoven-pe anlar jekh vase the
kana pala goleste khosen-pe jakhe likhlesa
lihu džene, o nasvalipe nakhečol kotar o
nasvale manuš pe sasto. A bilačho si vi ka-
na khaj sasto lženo sovel pe gova šerani
pe save pašjol vi o nasvale manuš. Golešće
klíce nakhen pe šerani thaj kotar e malja
če šeranlestar šaj resen vi anle jakha e

erste manušeče. Golostar likhas kaj
 kaj čer kaj si fijasvo lženo n'svato
 trahomstar, sa e aver manuše phere pher
 sa šaj arakhen pe jakhe gola phere pher
 volipaster, savestar but irona koyalca
 ana te ašunas sar o trahono majanglial
 čerlol. Kana khajekh lženo n'svjvol
 voj maj anglial ni hčerel ni save pherizate
 onie pe jakhe. M'čkargolaste, sa po cirica
 lešče jakha len te loljon. In legolaste,
 jakha len vi te xonlžon thaj e psva te
 vlen. Golostar čerlol-pe manušeče kaj
 so pusevol e thaj čiricel le anđri onie
 jakha. Gasvo n'svalo manuše bore pherimost
 ličhel onie jog kaj golostar lešče jakha
 čirajvon thaj psva thavlen an'ar lenie. E
 čirajvon kaphujra/xipora/loljon thaj šur-
 ljon an'ral thaj xigandar. Kana phurial be-
 hval jal kana si šil thaj phacpe. Kana o tr-
 apono manuše ni čhuvel sama po sastaripa
 zive jakhengo thaj kana gasavo nasvalipe
 goja vi najlur sehel bisastaric, lešče jak-
 ha šaj valžaj rumon-pe lži funloste. E jo-
 khen-č kaphujra boč linajvon an're karing o
 an'ra jakhako/zenica/. E čane/trapavice/
 kana ni škon-pe, kana vaz linajvon thaj hu-
 marion, von xarunten thaj panlen e jakha.
 Čadžje čerlinajvon funolžoj thaj panice
 an're onie jakheči sanjori morčhori. Akana
 e jakha len te e manuše dukhen. Kana gova
 vi najlur sehel goja thaj kana gasavo na-
 nuš ni e stol, naj palal lal nesavi morčo-
 si te e jakha učheral upral. Gaja voj anlar
 čiva garuvel o uenā/zenica/, o bibextsko ma-
 nuš sa najčija šaj ličhel goja maj palal

šaj vi
 ko pe li
 thaj čir
 lžujra
 kora bil
 sva n's
 svo lž
 nuš ni
 na lel t
 nasvali
 khajča
 lešče e
 palal k
 ljon th
 lindral
 čir jak
 gal te
 lo morč
 jakhako
 o trahon
 kana xas
 džanglj
 voj meth
 versave
 pasavi
 thaj ser
 A gova i
 pora/ ja
 e jakhe
 te khuš
 thaj lub
 ličhel p
 go nasva
 si manuše

šaj vi kojivol thaj rčhel bi likhimas
ko te li luž jakhe, čororo. E jakhe šučen
thaj ciknjon sar morčhale skorele oči-
ljkujra. Gaja šaj čikhas engle amende
kora bibxtale žženⁿ, e bijakhentiren,
sava n-šti nisosa majbut sastarlon, ni-
sava ljakenca. Maj pharipa si kana o ma-
nuš ni arekhel-pe prvone živesastar ka-
na lel te del pe leste gasavo jakhang
nosvalipa. Manuš pačel kaj palo lešće
khanči anle jakh thaj kaj palagova lžan
lešće e asve thaj čixa sikalon. Ni kaj
palal kana lešće jakhanta kapkujra muk-
ijon thaj šuvljen thaj o manuš si sar
linrale, vov pale ni lžal te rodel paš-
će ljako sosa šaj sastarlot. Vov ni man-
gal te lžal ko doktoru ni kana o lžung
le morčhuno parničoro del lešće pe sa e
jakhake kalipa. But kroma šaj ašunas kaj
o trahomalo manuš rodel pašće sastaripa
kana xasarele opas piro dikhipe, kana ni
žangljol-pe lal šaj isar sastol. Toska
vov mothoval e dokterešće sar sasa le
varsave bailje anle jakha thaj sar va-
sasavi phuzi drabarka khalda len lešće
thaj sar ake pale irisolje thaj bajrila
A gova inaj čačipe. Čačipe si kaj e xi-
cora/ jakhantel bolinalje anire karing
e jakha thaj puseven len. Manuš trubul
te khusel len te na majbut zarunlen le
thaj lukhaven le. Ake sošće manuš si te
likhel pe poste kana si le gasavo jakhar
go nosvalipa o trahomo. Maj bari manšin
si manušešće kana si le saste jakha the

kana šaj lenca dikhel, Manuš trubul
star te ihal te sasterlol kana hadarel
kaj si le fijaso ande jakha, kaj kan
le, jal ihan lešće asva jal kana e jakha
dixajven. Ko god nasvajvol golestar, trubul
te sikelol e loktoreste te na o nasvali
ne majdur buhljarlol, a vov te šaj somoj
sig sastol. Kana khaj manuš golestar zura
le nasvajvol, vov pašti gaja loche thaj
sigo sastarel-pe. Šaj nakhen but kurće
čhona taj brša, džikaj vov pale avel ka
sastire. Čačipe si kaj e maj neve ljakona
na o nasvalo manuš šaj sasterlol sigo.
Pale, e manuša si te den-pe goči kaj maj
locha si te so šaj majsig džan te saster
don. Majfelel si te o nasvalo biažučarin-
do rolet e loktore thaj te na čhelel-p
pire sastimasa. Ko ni zumavel piro džuvin
dipe thaj ko si gočver, lesko nasvalipe
šaj sigende nakhel. Vov kan-kanlel sa so
lešće vačarel o loktori. Akana te likhas
sar šaj amen arakhas amen e trahomestar.
O užo/čisto/paj thaj o thado/o sapuj/a-
rakhel amen lestar. majloche. Thov će va
so šaj majbut tena e melasa nakhaves o
trahomo pe će jakha. Na te mores thaj na
te zarunđes će jakha će vastenca. Na te
thoves tu anle gov veso khaj thola-pe
khaj dženo kaj si pe leste e trahomo. Na
te khoses tu gele likhlesa savesa khosla
pe jekh trahomalo manuš. Na te soves po
ševani pe savo pašljila khaj trahomalo
manuš. Na te tresajvos čire vastenca pe
la e nasvale manušente va, pala lešće
patava, jal pala fijaso

tin
st
na
sas

ta
nuš
ljo
ber
e š
-ti
men
sas
e n
ven
son
nek
ter
ave
sva
šil
hlj
po
vov
ce
tiv
ne
an
ves
hv
ve
go
tar

filomna e pajesa thaj e serujesa. Te biba
it'eo nasvaljan e traherestar, le esna te
na nekhes gova nasvalipe pe. Xhaj aver
saste dšene.

O ŠARLAHO

Gova si jekh nekhevni nasvalima
te, jekh nasvalipe savo šaj e nasvale ma-
nušendar nekhel pe saste. Haj but nasva-
ljon lestar e čhavore, a, nemođi, šaj vi e
bare. Gova nasvalipe **naxhadal** e vazdehosa,
e šhungerešće xurdoje kaféorence save čho
elinjvon andar o muj, kana xasal o nasval-
manuš. A šaj **lokhoje** nekheđinajvol kana e
saste manuša astoren jal azben e vestence
e nasvalen, jal kana astarlon lente pata-
vanlar, lente čhelimatendar, jal lente va-
sonlar. Athoska katar e va jal katar gola
nekhel o šarlaho vi pe manuš. Gova so is-
terle o nasvalipe šaj **naxhavel** le vi pe
aver lžene, a vov **pale** te čhel saste, bina
svalo. Haj loče nasvajvon e čhavore onle
čilale thaj činte čhona kana o šarlaho bu-
hljarlol pe gova thaj pe forujra. O čhavo-
go savo si astarline gola nasvalimatar,
vov niči nasvajvol jekhvaratar kana e kli-
ce en leste den. Haj nekhen luj džike oxto
čivosa džikaj o nasvalipe ni sika lol urvo
ne znakonca. A sostar niči hađerlol gova
en jekhčata. Gova si golestar duj trin či-
vese kaj goči **gasave** kllice niči len pejekh
hvarete onle manuš te šaj veraven le te
pe than pašjol. **Pala**, gola kllice andre si-
go milion thaj buhljarlon kaj sičenda ka-
tar čira kllice bajon but thaj **rispin-pe**

ve sa e rigi anđra anle manuš. Kana
 le milijenujra, a klica nuken nira ot
 jra thaj éeren joči e manušasko ot
 A savo si znakujra gole nasvelimata
 Goja nasvelimata jekhvaratar astaral
 nuše. O čhavovo načarel e lukh anlo k
 nakhavnio thaj lel te lukh anlo k
 por načarel sar varesavo macope, a but
 kroma šaj astaral le vi izirape. E but
 [temperatura/šaj iklel džike 40 stepanu
 ro. Lesko krale si lolo, a e krajnikuju
 vle thaj učarile sar nasve malile k
 cenca. Majjal, p- le jekh the paš žive
 lel pe čhavorešči morči sar varesave
 lo čhoripe savo zurajvol buj-trin žive
 sa. Teske lel te pagnjol thaj sa pe č
 rasarol-pe gola thanoča kaj iklist- go
 va čhelalo čhoripe. Gova čhoripe, phen
 he čhaljoča, majjal sika lol-pe, po ko
 lin, a pala golestu trujal e khaks, truj
 e kuštik pe kukuja ko bent-čoripe, a maj
 palol astaral sa e morči thaj učarol
 le. Gov čhorimata našti sika lol ni pe č
 ma ni pe čikat. A te lije vi e čhema te
 ljoljoljen, teske si e čhorčipe parno tel
 džalo ruj, a e kurce/člezde/trujal e kor
 si šuvle. Von si san khaj phaboča, a kan
 astares len, von lukhan. Kaj palol e nasve
 linata lel te nakhel so šaj pinžarol
 pe gova, kaj e lolinata xasajvol. E mor-
 čhi lel te užerol maj anglal gotha kaj
 rajsig sika žilo o čhorčipe, džikaj maj
 lel, no agor, užajvon e palme thaj e taber-
 sa. Čova užerčipe del-pe gata anle biš dž
 ka tranla živesa. G-ja, pala šov kurce 40

nuš sa
 čhi le
 saj f
 naral
 onlo k
 majju
 nasvel
 phumbl
 barir
 j- te
 korač
 e šaj
 final
 vore
 kaj d
 var-t
 kongo
 šuvli
 šči m
 halo
 kroma
 šaj n
 te p
 star.
 ve, ma
 lesko
 Trubu
 phaba
 nek
 Tena
 svlo
 kujri
 vajvo
 te čh
 lar t

nuš sastol gola n' svalimastar. Kana e mor-
čhi lel te užajvol e manušestar, manuš sa
maj feler hadarjol. An legoleste sa po zala
maj lestar e juk, e lukh thaj šušvlipe
onlo krlo. O čhavoro si majlžuvinojo thaj
majgulivore kal. Kana si valžaj o manuš
nasvalo, laste s'okelon phebarimate thaj
phumblijarimate. Maj but lrom e vel o phe-
barire e bubreškongo, e zglobonjo šaj kha-
jlite phumblijarlon e maškerne kana thaj
koraše phabore/žlezde/. Khajdrom o last thaj
e lej ni h'čaren khačhi kaj varaso čhor-
dinaljo po čhavoro. Von bistren sez e čha-
voro majsig jekhvar jal duj žroma vačarla
kaj dukhal le o krlojo. M'škergolaste jekh-
varatar dičhon e znakujra kotar e bubreš-
kongo phobarimay e gola si: Pharnjarlo
šuvlina vane čhama thaj pe se e morčhi le
šči majpalal lel le phoro lišipe thaj luk
halo vutarina. E bubreškongo phabarline
lrom e vel e šarlahost kana o lel thaj e
dej ni čen sama thaj ni dičhen sez trubul
te parvarjol o čhavoro, nasvalo e šarlaho-
star. Vov nipošo ni tromel te kal lonlo ka-
pa, marno, mas, arne thaj čiral. Gole n' sva-
lesko parvaripe si te vel bi lonesko.
Trubul te kal thulešće karate, prunente,
phobente, ambrolente thaj čiršente majora
mekmezici, phujvale/kalampira/thaj rezici.
Tana o lad thaj e lej čhuvona sama pe na-
svalo čhavoresko parvaripe, lašće bubreš-
kujrica kan-phabardon. Kana o čhavoro nas-
vajvol e šarlahost r, trubul jekhvaratar
te čhuvan le pa var rig e saste čhavoren
lar thaj te čen muj e laktora, Gole čhavore

trubul te bičholon ande nasvalengo čh
 thaj inča t muken le gaci trubul. Džik
 o čhavovo si inča, se gova čhar trubul
 khoslinajvel, te šulvlel lače. Leče go
 lova, o buhjerine thaj čhalimate/igrack
 si te tholon čirale, vras line pajasa. Ka
 o čhavovo ikiale sasto anlar e bolnica.
 vov trubul te iderlol pe gova. Finlo sav
 ssa le inčate thaj gaja vi te narvrolol
 A sar trubul te arkhos e čhavovo e šar
 hester? Kana pšunlinjavol kaj e čhavovo
 khatinde nasvajon lastar, manuš ni tremal
 niose te lžal ande gova čhar kaj si na
 vte čhavovo. Ni trubul e čhavoven te mu
 kel te džan inčate, niti te čheien-pe len
 ca, e nasvalenca. X-kno peho čino jekhe al
 vessa, e čhavovo ni treman-pe te iderlon m
 pe savo than kaj si gisavo nasvaline. Lač
 he si kana o lal thaj e lej anlar tiva
 džhen sar si o krlo ko čhavovo. A te ha
 črale kaj leste lija o krlo te loljol th
 kaj e krajnikujra šuvlile, gova čhavovo
 si te sošjajsig iderlol e loktoroste, ko
 sasterne. Mumaj gaja čerdinde thaj čino s
 pe va čhavovengo sastipova šaj arkhos
 lan tena o šarcho majlur buhjerlol pe
 aver viga.

O DŽUVALIFE

Arakh tu kerkova e džuvendar.
 But čoma vedral khonik gaja: Džikaj šaj
 amen astaresa gova džovengo prakici, najse
 sa amen ni džuvani pičona. Soče ni biča
 lan čente pala gova sungalo prakici? Aver
 manuša pale gaj kučin: Eh, kana nekhe
 čerčesko, Parsi, čhorče pe amere šefa thaj
 pe patave gova prako, hačardam čira amare

41.1
 gole
 le,
 džuv
 da
 e vo
 kosk
 vco,
 -pe t
 kurde
 tiva
 vjeg
 nasv
 e ma
 la t
 la d
 gaci
 manu
 mane
 manu
 gov
 manu
 ko č
 kune
 angl
 vale
 majs
 njar
 e sa
 bari
 Majj
 mekh
 le m
 džuv
 kbut

si ločhila, me cipice. Govi sas šukar. Akana
gola l'kha thaj goja mei pale pala pe amen
le, a ni katar savi big našti istaras gov
džuvengo praxici. Gaja jekh manuša pale an
de bari pharimeta. E lžuva gijen lengo rat,
a von ni dženen sar te nakhen bi gole pra
vosko. But manuša lenlar istaren vi o vega
vco, phaven, anle maj uči nasvali jag, zalin
pa thaj pašljon an baldipe štar džike šov
kurde. But kroma šaj vi šoresa te pečinen.
šive vi e čhavorente si pinžario kaj o
njegavco nakhaven numaj e džuva katar e
nasvale manuše pe saste. Akana te dikhas sar
e manuša te srekholen e lžuvendar. Von siči
le te vlastujra mularen lento lžuvan, pa
la duj čhon te e doktorja čhoren gači thaj
gači vagonujra lžuvengo praxo pe lžuvale
manuša. A akana e sastimašće vlastujra ni
mangan majbut te gov. čeren. Gololešće gol
manuša čalade te roven thaj te kučin. Anen
gov praxo, e lžuva kam-xen amen. Pa, si jekh
manuš trubul te lžanel kaj e džuvengo pra
xo činlol pala e kuč. doljra, pala e sumna
kune love. Šana nakhle o marife, ande gola
angluna brša pe šela milje lžene sesa nas
vale golestar. Trubusarisa te e lžuva so
majsig mularlon te goja očhalol thaj cikaj
njarlol goja džungali nasvalimata. Golešće
e sastimašće vlastujra kukla te anle maj
bari sig ičharen goja daromni nasvalimata.
Majpalal, maškargoleste, gači malale thaj
nakhle manuša pale džuvlje. Gole džuvljar
le manuša pira lžuvan nakhle te pe over bi
lžuvale manuša. Gololešće si šive pale
but džuvale džene, thaj maj but pe cikne

forujra. E manušenđe sas mora te džuvaj
 ando maripe kana ačhile bi čherengo, bi
 jengobj patavengo thaj sa bi golesko, bi
 šaj čistona-pe, thovena-pe thaj khosena-
 A akana o džuvalipe si baro laižavipe
 bižanglipe. A sar šaj arakhas amen e dž
 dar? Sijekh manuš trubul korkore te sa
 re džuven ičarel, te čerel len jođi, a te
 na ažučarel te gova čeren e aver manuša
 thaj e vlastujra. Majgotaver si te činas
 amente makinava pala e lolajra, a te na
 ca mora činas e džuvengo praxo. E džuva
 xasirion kana amare čherutne romnja sa
 re šeja gada thaj sosteja len te thoven
 the te činaven len ando paj savo del vra
 si paj, gothe e šeja thaj e patave meren
 e džuva vi lenča dikha. Ni džđi akana nič
 vilesa džuva te amare romnja čiradesa e
 šeja ande vrasilino paj. A po than te gađ
 čitaven len thaj e patave čhuchen, von čh
 ven len jekh e avreste učharen len thaj
 čhoren upral e lešija/vrasiline/ paj pro
 sa/Andegolete, golestar našti mule sa e
 likh, kaj e čirado paj sigo nakhel gothar
 E šeja thaj e patave si maškare, ničđi ni
 ton gole pajestar. Kana gaja vačaras, trub
 te hačarlivas čačikana: Rublja thaj haljit
 mothodol **Ke Roma** ande **Bosna**: Gada, ugravip
 ugravimata, thaj patave, a pe aver thema
 avrečhende: Seja, sehja, kotora, furjavipe, fu
 rajipe, colja, kavača thaj gaja majlur. O x
 džuvalipe si laižavimata thaj baro darann
 ižungalipe savo šaj anel manuše ando nasv
 live e pagavcosko. Sijekh čherutni romnj
 sijekh, si užile te pire čherutnen arakh

el e
 pata
 manu
 mala
 ižen
 pata
 kata
 pe g
 thaj
 ve h
 čaril
 džuv

go, z
 kana
 stenc
 va av
 E che
 e phu
 gova
 thaj
 čhen
 e jak
 našti
 anđer
 del č
 ve le
 thaj
 e moro
 ko sar
 jvon
 jvol č
 aroma

si e džuvendar gaja kaj e thoda šeja thaj
patave čiravel ano paj. A trubul vi sa e m
manuša, savore, an jekh tivo te huljaren e
malale šeja thaj patave nestar. Kana jekh
išene len pe peste thode goda šeja thaj p
patave a aver džene achen an bithode, šaj
katar gola bithode manuša nakhena e džuva
pe gola save lija pe peste thode, uže šeja
thaj patave. Kana e meljarde šeja tha pata
ve huljardon, trubul thanestar, sigo, bi ažu
čarimasko te thedon thaj čiradon the na e
išuva buhljardon trujal pe čer.

ČHELALO NASVALIPE

Gova čhelengo nasvalipe inaj lungo
go, a loče nakhadol manušestar manušeste,
kana khaj sasto manuš istarel e nasvale va
stenca. A šaj manuš nakhavel gov nasvalipe
pa aver manuš, a te na vov nasvajvol golestar
E čhavore save si majterneier bršestar the
e phureier manuša našti astaren gova. Katar
gova tivo kana manuš istarel o nasvalipe
thaj džikaj sikadol pe leste, trubul te na-
čhen duj kurće. Maj anglal dukhan le o nakh
e jakha thaj o krlo. O manuš savo nasvaljo
našti džikel an učalin, e asva džan lešće
andar e jakha. O nasvalo čhavore xasal the
del čik trin tivo an baro tatipe. Rispin-pe
pe leste xurđore blunice pe čhama, pe kor
thaj po kolín, a maj palal buhljardon pe sa
e morčí. Gova čhelalipe si loljora bojave-
ko sar lintica. E čheljora but droma čidina
jvon ande jekh. Kana sa e morčí učardina
jvol čhelanca, o šilalipe ciknjariol, a but
droma garudol. Kana načhel tivo thaj jrat,

šaj avel-pe te gola blundice na majbut
 čhon thaj načen lestar. Kana si o nasvalo
 pe majlokho thaj kana katar e morči
 makhlpe načol, e morči lel te užardol
 phanela manuš, saŕ khaj šeljoŕa. E čhelena
 nasvalipe korkoŕe inaj gači džungalo,
 khaj drom šaj avel pe manušeste e bučen
 phabaripe, šučipe, lunči jakhenče thaj ka
 nče nasvalimata, a šaj sikadol vi o kalo
 xasape. A sar trubul manuš te čhuvel sam
 po nasvalo dženo? An sovardi trubul te
 vel tatipe, a o nasvalo trubul te pašjo
 an sovario džikaj ni užardol e morči. O
 nasvalo trubul te arakhadol e učhalinat
 a ni tromel te avel ni ando trunjaricipe
 Te trubula šaj vi po ti ve lešče va te t
 ves tate pajesa. Saijekh ti ve e sovardi
 te putardol te čiŕa šiljardol, a pala te
 na hačardol balvaljoŕi/promoŕa/. O xape
 te avel lokho: Čajici, zumijoŕi, marnoŕo, s
 vtiŕoŕo, voča thaj povreča. Kana o nasvalo
 te sastol, si le te arakhel-pe vadžaj du
 trin kurče.

6 BÆGAVCO

Gava nasvalipe nakhaven e džuva
 save garudon ande melole patave. Kana o m
 nuš aŕive astarel gasavo nasvalipe, gava
 kam-sikadol pe manušeste džike dešuduj a
 ve. E manuše lel te počiŕa o šoŕo lukhalx
 thaj hačardol sar ičardino. Trubul te j
 sigo džal ko doktorj. Kana manuš ni džala
 te sastardol, le lel te istarel bari jag
 savi bajrol džike saranda the jekh stepa
 no. Palagoleste lel le zurelo činope, čhodo

duky
 naš
 šea
 lel
 lŕ
 Kan
 te
 vol
 kur
 Leš
 la
 man
 mut
 vor
 mar
 rat
 nuš
 paš
 pj
 din
 ne,
 ta
 kh
 čj
 Ka
 he
 ip
 an
 ma
 ša
 ma
 dž
 la
 čh

dukhan le e zuja thaj o šoro, * ande va the
našti nisar te sovel. E slozenka šuvljol le-
šće, a lasko rat phirel but polochoja. Majpa-
lal 2-3 živesa sikadon pe leste avral xur-
leje čelora sar phuv loljora bojaviće. K
kana načhen 12 džike 17 živesa, o manuš lel
ta pocija užardol. A gov užardipe dičinaj-
vol po manuš sar khaj šaljora. A ando dujto
kurko len te rumon-pe vi lešće živcuja.
Lešće čama loljon, lešći čhib šučardol, phene
la manuš kaj e čhib si sar khaj morčorji. O
manuš si sa sar ičardo, sar pišlo. Kljel the
nutrel tala pesta, a bučdroma ande jag del
vorba. Majpalal, pala duj thaj paš kurće šaj
manuš te sastol. A šaj vi te merel, kaj lasko
rat našti gaja sigo te phirel sar saste ma-
nušeste. Budroma paravaj le e bučengo thaj
pašavrengo phobardipe. Kana manuš pašljilo e
pjegavcostar, vov šaj te astarel vi šuvjar-
dimata, jal merel rat thaj o mas an lešće pr
ne, a čija droma vi po nakh. Šaj manuš te as-
tarel vi po nakh. Šaj manuš te astarel vi x
khaj nasvalimate e khanešće. O pjegavco ni-
či rumoj e pora sar kaj gova čerel e tifuso.
Kana manuš sastardol, lungo vrijeme šaj nač-
hel džikaj šaj pale astarela le. Gova nasval-
ipe sikadol ande činte, but pherline čera,
an sasterne čera bolnice, an phandipe, a
maj but kana del e bokh maskar e čore manu-
ša kana e manušen naj zurlo parvaripe. A *
majsig trubul manuš te sa e likhen thaj e
džuven mudrel fijesosa thaj te ičerel maj
lečo řindo ande piro čer. Manuš trubul te
čuvel sama po užipe the řindo pe pa pire x

- 28 -

cherutne patave, a gadija vi pe pira ph
vimašća ujrevimate.

O ALKOHOLIZMO /E MATARDIMATA/

Amen akana éceras nevo jekh
vindipe thaj ande but buća džas anglo
le šaj vedžaj arakhadon manuša save i
traden pe piro purikanipe. Gaja pe lengo
rano siklipe, pe lenči bibax, amenda inke
pijel-pe, khapel-pe, a an gova den-pe bura
love. Amen džanas thaj haćaras kaj majsig
ande amari černi phuv majsig e marimast
sas čerko thaj but pharo džuvindipe e č
manušente. E gavutne matona but droma kaj
sa but čičidine pharimatence katar e bur
le. E gavutne sesa but udžile pala sa th
našti počinena o udžilipe andar e bući
čarena. A e bućarne thaj e činovnikujra
pena kaj vi lenče sasa gasavo tangipe. Vo
sesa andar tena šaj vi len astarela gasa
pharimata sar vi e gavutnen, A čičive našti
čičardon thaj našti haćardon nisosa o pi
khoplipe thaj e matimate, kaj akana si sa
phuv, e država ande va e bućarnente. A gov
thagaripe sam amen sa jekh manuš. Amen s
čičive éceras, gaja kam-avel ame tehara. AVa
čičovence, gova si čičive thaj gova so kam-
vel tehara, sa si ande amare va. A šaj li
nen vi majangle i éceras o bibaxtalo pipe
mare bućasa, savo ni del amen te džas angl
a tradel amen palpale vi sastimasa vi lov
za. Amen našti gaja éceras, kaj akana e kučt
rako džuvindipe inaj gaja lokho. Gole buć
našti gaja sigo dićhol-pe khaj dićhino bax
talipe. Ande gova so amen rodas thaj mango

Amen t
stence
sar za
ni save
la, dž
ni save
pe sa
kana
rika,
Golas
te pi
phera
pe pi
šaj p
bući
loče
mule
čičdo
den š
sar i
š an
manuš
te tr
dija
a maj
ve ni
achav
ras
mblor
konza
inčil
njori
pimat
Ande
zači

leen trubul te avas gođaver amare zurale va-
 stence thaj saste gođase. E matarde manuša
 sar zalina thaj lopaš boldime našti éeren
 nisavi piri bući páčivale pe savo than ave-
 lo, džikoj e bimato šaj šukar éeren la. Inaj
 nisavo gođaveripe kaj e mehanave putardon
 pe sa e rigo. Vadžaj majbaro bibaxtalipe si
 kana ande khaj baro bućarno than, ande fab-
 rika, putardol mehanava e matarne pimatenca
 Golesa anas an gođi golenta save si šikle
 te pijente maten, kaj von an maj bari sig p-
 pheran po ilo khapimasa. Golesa Golesa manuš
 te ni bući sigo svel po rumope e makinavako
 šaj pe va éhinel, jal pe prne. A save éeren
 bući pe sastruni /železnica/, a sastruni šaj
 loche éaladol an khaj aver sastruni. Peren but
 mule šore, a gaći áindale /love/ ačhel te po-
 čindol, džikoj von lečardon te šaj pale cr-
 den šukar. Pe gasave éeripe našti manuš ni-
 sar izel angle the gova but droma anel manu-
 še ande baro tangipe. Bara, phare buća trubul
 manuš te éarel bimato. Amen dijam maj bari zor
 te tréas gova kibaxtalipe golendar (save d
 lija pe) golendar save lije-pe ande khapipe
 a maj but te anas ande bax amare amalen sa
 ve nisar ni pijen. O pipe trubul jekhvar te
 áehavas thaj te ciknjeras. Ni trubul te the-
 ras matarne pimete a prunendar, phabendar, a-
 pblonendar, a trubul lendar te éeras, te
 konzarvišisaras guglimate, kaljardo [pekmezo]
 inčili so majcij, áehela pala mataripe. Cik-
 njrinde e thana pala o bićinipe e matarne
 pimatar, ni e manuša nići kam-maten gaći.
 Ande mehanava te na dos te e matendže, pijen
 gaći mangan, a golen save naj sikle pe leste

te na das matarne khapipo. Gaja kam-arakhas
lange sestipe thaj lenie love pala xapa. Mata
manuša našti čeran o socijalizmo, niti o naj-
šukar ištivindipe pala sa e manuša. O vazdi-
pe e sastarnimašće kultureke inaj gaja lekho.
Gala bučtar našti gaj si go dičhol-pe khaj
sičhino lačhipe. Anle gova so amen rodas thaj
mangas manuš trubul te bare xerasa džal angla
tana nisar očhol. Gova si amero, sijakhesko
udilipe te avas džike maj lačo sestipe thaj
trajo/ištivindipe/. Numaj gola manuša šaj aven
lače anle maripe thaj anle sa e aver manuša
save hi maten. Trubul, kerim, te savore vazdina
jvas thaj te na mukas te gaja amari bibax očho
pe amenia.

O PARVARIPE THAJ O BAJ
RIPE E ČHAVORENGO

Dajna, te kames te čo čhavore av-
el sasto bare thaj suralo, džerdiv gala alav-
ande. Maj anglal, sar o čhavore parvariol e ču-
časa? Te si tu thul anle čuča, tu de le lašće
numaj anle gola čhena kana anle lejak thul
arakhelol sa so trubul e bajticašće pala o
xapa thaj bajraripe. Gasavo thul arakhel le
vi e paj-stale xlijimstar, e džškonomstar. Gaja
le e čhavore čuči soro milaj, džike o jivend
thaj šilale dživasa. De le čuči svaki trin sa-
ta, gova si 5 džroma po dživa. Ičar le po kolim
15-20 minut. Ojračasa na de le čuči, kaj x
trubul te sovas vi tu vi čo čhavore. Majpa-
lal, kana lesa te de le parvaripe, čar gova
egaja: anle štarto čhon čar e čhavorešće x
khaj zumjora phobendardjal aver vočtar,
jal patli džanonlar. Goleša parvar le 2 džroma

po jekh jal luj voja le le. Ande pandžto čhor
šaj čiraves (šaj čiraves) grizo jal pržome a-
ro. Goleša parvar le jekhvar, a čučí de le *
štar irena. Ande šovto čhen jekhvar de le *
povrča, dujto irem krupicašči kašica, a čučí
3 droma. Parvarinio la gaja vi ande eftato
thaj extoto čhen, sa pocija majcija le čučí.
Gaja kam a čhavore nakhinajvol e čučatar,
kam-bistral pe le. Ande injato čhen po than
kaj lasa le čučí džiko opaš živa, tu šaj čija
ra parvares le guruvnjače thulesa agaja: *
Jekh thaj opaš deca thud thaj jekh opaš de-
ca paj jal kamliceko čajo thaj čhuv guglo
andre. Egelesa čaljar le džiko opaš živa po
than te das le čučí. Ande dopaš živa, gova si,
mismere, šajlasje povrčo po than e čučeko. A
pala e jrat kočeko xapa, po than e čučí, de
le krupicašči kašica. Duj kurča majpalal pe-
le džik thaj parvar le volžaj jekhvar e gu-
ruvnjače thudcha po than e čučasa. Maj palal
po than e maj paluni čučí, e teharinaci, par-
var le e guruvnjače thulesa. Po agor, kana e
čhavorešče avela brš živesa, parvarle agaj:
Teharinasa jekh cikni piroči guruvnjako *
thud xivicaša, jal khaj šukar zumjori zapr-
škasa sa thaj čija marnasa. Ande deš sata
šaj nekhas kotočoro marno čhile sa jal kalja-
riša/pekmezosa/thaj khaj phabjora šaj das
le te xal pala golesta čija bičiradi mrkva,
zumijako/naradijizo/jal guglo piperi/An do-
paš živa/mismere o čhavore šaj pe lasa xal
thaj zumjori thaj povrčo, a šaj lel-pe laš-
če vi čija salata thaj phaba. Pala lopaš ži-
vov xurdarji/pala o mismere/pala šaj inza-
res e čhavorešče sar vi datharinasa jekh

rovi thud guruvnjako thaj kateroro marnoro
 nakhle čhiflasa jal pokmezosa/kaljardesa/
 Pala račko xepo šaj des le grizo jal xiv-
 jai thudosa. Khajlata šaj des le vi jekh
 arno, jal lačhar lešče fijeso xumerestar
 jal phujvalendar/kalampironlar/. O čhavore
 save nakhla brš the paš šaj xal korica ma-
 rnomrkva jal felija phabaj. Golestar kam maj
 sigo surajvon lešče denicra. Ake sar parva
 rjol o čhavore savešča le inaj thud: Kana
 bij-nesa thaj thaj anglune čhona inaj tu the
 ni an čuča trubul te parveres e čhavore gu-
 ruvnjača thudosa agaja: Džike o trito čhon
 e čhavorešče e guruvnjako thud šaj uladol
 šopše pojasa jal čajasa e kamlicatar/jal
 zajmorasa e rezostar. Katar o trito čhon šaj
 o thud hami-pa e čira pržime arasa, a maj-
 dur šaj parveres le sar ramol ande gava lil
 te parvardol sar vi čučasa. In anglune čive-
 sa kana lesa te sikavesče čhavore po parva
 ripe, darav le čirica, le zorasa pe lesta te
 mejlačhe xal. Katar jekh parvaripe džike a-
 ver trubul te nakhen trin sata. Maj anglal
 si te xal teharnasa an šov sata, a o palu
 no xaporate avel ande inja pe jrat. Gov si
 šov xamate save trubul te des e čhavore. Ka-
 tar o panžto čhon parver e čhavore numaj
 panž drom po čive. Goleste lače icardiv,
 jal tu parveresa e čhavore xamasa jal čuča
 sa. Kana te ašund sar lačardol o thud. Kana
 isterese o thud, tu lače čirav le, šudral le
 ande paj paj. A te si tu avlin jal baščava,
 trubul o čhavore te avel avrišo majbut. Kana
 naj bare kham tu po čira phiravele po kham
 a kana o kham pečorela, ičar le kole e patra
 le kaš. Na zurala pačar e čhavore ni milojasa

ni j
 mi šk
 A u j
 pala
 vero
 kana
 nosy
 per
 E čh
 lo m
 čha
 les
 gov
 ikl
 ter
 p
 gol
 e s
 avo
 vi
 o
 ma
 te
 xl
 va
 ja
 0
 ro
 e
 tr
 e
 br
 l
 d
 m
 x

ni živnleso, kaj trubul e čhavore te šaj
kaj pa se e viga vi prnena vi vastenca
kaj le anbuhe patavore thaj an kovle
vilanice tena nise čičidel le čičidino čhave.
voro našti nisar bejrol ni zurajvol. Omilaje
voro si bare tatipe e cikno čhavore loča
parvar e pajale xlijimatar thaj grumoma
e čhavore vi meren golastar.
le čhavorengor pajstalo xlijipe si džunga-
le nasvelipe. Kana hačarak kaj o čhavore
čičidel jal si le pajstalo xlijipe, na začar
lase, nos sorajsig rode e doktere. Na ičar kaj
gov xlijipe si gaja khanči jal kaj e danda
iklen e čhavorešče. Na tu te khandesa sas-
teres le sar jakh manuša kaj čeren oblog
e parvar purumbatar kaj but droma šaj oval
golastar maj džungalina e čhavorešče. Džikaj
e sastarni večarel so trubul te čeres e čh
vovese thaj sar kam-parvares le, tuan pr-
vi šev sgeta le numaj čaj e lipako jal
e rusko čaj, gugaljarde saharinosa. Goleša
majsig šaj ačhaveso pajstalo xlijipe. A
te gov tije našti avilan džikoflektori a o
xlijipe ni ačhadila gole čajendar, a tu par
var e čhavore numaj zumjorasa e mrkvicatar
jalrazotar, e čmostar, gugaljardi e saharinosa.
O trito tije šaj parvare e čhavore, čirav
roze e thudesa čer sar sutlija, a gugaljar
e saharinosa. Gov šaj des le te xal duj
trin droma po tije, a pala de la zumjori mrkvi
čiči te pijel gaci šaj. Gaja sa po čira maj
but parvar le golesa, džikaj ni avas dži go
leste te des le po jekhdeca thud maj but
džikaj ni les te pale parvaral le sar maj
majsig. Kana si e čhavore gasavo pajstalo
xlijipe, a te pale lijasle bari jag the revii-

pa, te čijinejvel, inzardeci ni čhel ve jekh
thán, roval, a tu na zšer neg somajsig ičar
le ko maj pašutno dokteri, a kurčesa jal a-
vere čivesesa ičar le ande sastarni/bolni-
cu/. Sar lčharian a čhavoresko parvaripe? Sa
gova se god kamesa te čeres zumjora pala
čhavore a gova si čireša, maline, limunujra
pertokoljurja, patlidžaja, sa gova trubul
lčha te thodol pajasa. Pala goleste anlar
gova strani sar gola zumjora thaj gugljar
guglesa jal gugljarda pajasa thaj parvar e
čhavore a e phaba, mrkva jal aver šaj xurda
res pe renlava bičirade, gugljar thaj gaja
šaj parvare a čhavore golesa. O xape e gri-
zostar gaja lčhar: Čhuv jekh thaj pašdeca
thud jekh deca grizo; Gov hamisar a čhuv vi
jekh deca paj an gova, luj koterora
gugle thaj gova čhev paše jag. Kana dela x
vrasi, čhuv jekh roj grizo. Gova trubul te
čirel pe jag 15 minute, a te hami-pe a roja
sa te na phabel pe jag. E phuvjale, špinate
keleraba, kelje, fusuj, gova šaj čiraves an
lende paj. Kana gova lčhe si čirele, gova
lčhe ičhar e roja sa kroze ušani tradi-
najvel. Kana gova gaja čerlen, tu čhuv ande
čihaj čhil jal zajtino thaj gova šukar pr-
žisar pe jag. Šaj čhaves vi čira pajora an
ire thaj pale sa gova vadžaj jekhvar anle
roj thaj čira lončar. A vi gaja šaj čeres:
E kalampijra, na užar užar, čirav len lč-
če ande paj. Atoska, kana si čirade, užar
len lčhe thaj ičhar len rojasa thaj pe
ušani trade. Pegova čhuv andre čira thud
thaj čhil thaj lončar. Vi gova xape si lč-
he thaj sasto pala e čhavore. Akana te dik-
has sar čerlel thud, přcome a apesa. Maj an-

na, te čičinajvel, inzardol ni učel na jekh
than, roval, a tu na začar neg somajsig ičar
le ko maj pašutno doktori, a kuréasa jal a-
vere živasesa ičar le ande sastarni/bolni-
cu/. Sar lečherlen a čhavrosko parvaripe? Sa
gova so god komasa te čeras zumjora pala
čhavore a gova si čičeše, maline, limunujra
pertokoljurju, petlidžaja, sa gova trubul
leča te thodol pajesa. Pala goleste andar
gova strani sar gola zumjora thaj gugljar
guglesa jal gugljarde pajesa thaj parvar a
čhavore a e phaba, mrkva jal aver šaj xurda
res pa renlava bičirade, gugljar thaj gaja
šaj parvare a čhavore golesa. O xape e gri-
zostar gaja lečhar: Čhuv jekh thaj paš-deca
thud jekh deca grizo; Gov hamisar a čhuv vi
jekh deca paj an gova, luj ketorepa
guglo thaj gova thov paše jag. Kana dela x
vrasi, čhuv jekh roj grizo. Gova trubul te
čičol na jag 15 minute, a te hami-pa e roja
sa te na phabel na jag. E phuvjole, špinato
kelerabe, kaljo, fúsuj, gova šaj čičaves an
lende paj. Kana gova leče si čičole, gova
leče ičhar a roja sa kroze ušenli tradi-
najvel. Kana gova gaja čerlen, tu čhuv ande
čičaj čhil jal zajtine thaj gova šukar pr-
žisar na jag. Šaj čhaves vi čiča pajore an
dre thaj pale sa gova vadžaj jekhvar anle
paj thaj čiča lenčar. A vi gaja šaj čeres:
E kalampijra, na užar užar, čičav len la-
če ande paj. Atoska, kana si čičade, užar
len leče thaj ičhar len rojasa thaj pa
ušenli trade. Pegova čhuv andre čiča thud
thaj čhil thaj lenčar. Vi gova xape si leč-
ne thaj sasto pala e čhavore. Akana te dik-
nas sar čičol thud, přčome a ajesa. Maj an-

glaj aro prži-po pe jag džikaj ni galband,
a m-j lače si te aro prži-po ando šperati,
andis rarna. Palagova gole, aster jekh roj čh
uv ando paš deca šušro paj. Ateska čhuv čh
lžaj jekh deca paj thaj pe jag lače čhuv va-
Haminle vojasa. Palagobesta čhuv ketoreca gu-
gle thaj 1 deca thud thaj muk te gova sa čh-
rel. Gole xamostar šaj des a čhavore pe čh-
var jekh paš deca te xal. A akana te jekh-
sar čerdol-pe a zumijori čirade rezostar jal
ječmestarDuj bare voja reze jal ječmo čhuv
an jekh litari šušro paj thaj muk te čircl
pe jag 1 sato džikaj o paj ni avel thaj te
sgusni-pe. Palagova gova paj stranisar pe
ušni jal krozo fišijako ketor. G-či si maj
majčira ande gov vase kaj čiradila, gači ta
te paj šaj čhuves andre te pale avel gova vas
so phario. Pe gova va pale kam-isteres 1 litari
goja zumi pala a čhavoreske xapa. O thud a re-
zešće zumijorasa čiravel-pe goja: E čhavore-
šće džike 3 čhon šaj čhuves opaš thud, a opaš
rezošći zumi. Sveke 3 sata šaj les a čhavore
opaš deca thud the opaš deca rezošći zumijo-
ri thaj jekh zarici/kočka/guglo. E čhavore sa-
vo si majphureder trina čhenender, šaj des la
4-5 droma pe čiva pe jekh deca thud thaj opaš
deca rezošći zumijori thaj jekh zarici guglo.
Zumi a mrkvicatar: Jekh frtalji mrkvica sukar
thov pajesa, užar la thaj čhuv an opaš litari
paj te čircl opaš sato. Kana avala lače čh-
radj, tu e vojasa lače ičhar la thaj pe uša
ni trade la. Čhuv andre čirica la, a te o čha-
voro kamel te xal guglipe, šaj čhuves andre
vi jekh ketoreca guglo jal 1 tableta sahari-
no. Na te čhuves andre zaprška kaj gova inaj

lašha a čhavovagešha pa save si pejestelo x
ljipe. Na sigar, trubul te pečas kaj nisavo
ljako našti jekhvartar sastarel manuša.
Na pača avaron tha to gova so a manuša vače
ron čuča. Kaj but irema šaj avel golestar na
jhabo džunglipe a lašhimatar. Phuč a dok-
tera jal a phejyon save tute aven te dik-
ten ča čhavova. Von so kam tut sikaven sa a
kam-čeras. Vi kana si sasto ča čhavova, but
irema jiar le ke sastarno te likhel le sar
si lšha sikavel tut kam-čeras ča čhavova.
Pala a nasvalo čhavova a dokteri kam-inzarel
čuča sa so si najfadar. But irema iža te pšu
nas so a iekteja len vorba a sastimatar. A
nlar a lila šaj sičos sar manuša trubul te
rekhel a sastipe piro the čhavovango.

DEJENE, DE ČUČI ČE ČHAVOVE
GACI DZIKAJ TRUBUL

E dejako thuš si jekh naj sasto
parvaripa pala a bajripe a čhavovango. Nisav-
vo avar sar a dejako thuš kaj naj an le ni-
savi gasavi hemina parvaripata. O parvarno
lako thuš ni del te a čhavova nasvajvel kha
jakha phara nasvalimatar. O čhavova trubul
pijel čuča pa obrekujra. E dejaci čuča naj
khačhelimata savi del-pa a čhavova kana
vov lel te rovel. Voj si sar khač vovo pher
le najaste thač naj čaljaria parvarimasa.
O čhavova ni trubul te pijel čuča kana lola
te rovel, nego najpala kana a rovice ača-
laj. Vov ni trubul te pijel ni prabut ni pra-
cipa. E dej šaj lel le čuča numaj svako trin-
nate, a ajratasa nisar. So lžike čov čhon a
laj šaj parvarrel le a čučasa, sa džikaj vov

šaj. Katar e aftete čhen e dej trubul te po-
cira lel te parverel le aver xar-se, a gošo-
išće jekh pala avrosta te majcira lel le
čuči. Džike lašudujto čhen e čhavore nakhina
jvol e čučatar. Numaj emilojese mora e dej
vi majlur te del le čučí džike jivani. Dara-
vni buči avala kana e dej emiloje ni dala le
čuči, kaj vov šaj loče avrosta xlijmaske
najstalo nasvalipe. Maj lžungalipe sikana e
dej jekhvaratar ačhavala te na del le čučí. *
Kana khaj čhavore pijel čučí po 2-3 brš, vov
ni mongel te xal aver xape, a kana naxel jekh
brš, vov našti andar e čučí avrosta se so tru-
bul le te bajrel thaj te zurajvol. Gasave čavo-
re si čišlore, xurde thaj našti bajron bare th-
the uče. Pala e parvaripe e bajticeske lel-
pe e thud e saste guruvnjatar savi si thodi
trujal e čuča kana pišljel. E guruvnji ni tro-
mal te avel nasvali e šuce nasvolimatar. *
Dikh thaj numaj gači thud čirav, gači trubul
tu pala jekh žive. Čhuv le an gači flašice,
gači aroma parveres le. O lačerdino thud i-
čar an šilale than. Majfider si kana e fla-
šice thodona an khaj majbero vase šilale pa-
jesa. O paj trubul but aroma te čhardol, a
aver šilale te čhutol andre. Kana mentesa te
parveres e čhavore, čhuv e flašice thudosa
an tate pajore thaj sa po cira atar le. O
thud te na avel pra tatarle, goja kana jekh
kavéin thudore porala čuce po morči, ni
tremel te phabarel tu. Majsig e čhavorešće
parverimatar thov ée va thaj phande tu an
glal thode likhlesa. Na te e flašice thude
sa ones přešće éo nakh jal e muj. Na te mukes
le putardi. Kana si e thud tatarle, tu sigo

čhuv e cucla pe flašica savi sas an šilalo
maj. Te učhala se o čhavore ni xala thud,
čhor la, a e flašica xalav tate pajesa. To-
ska pher la šilalo pajesa thaj garuv le pe
učhalinole than. E novi cucla xivar pe maj
but thanora sanora tate suvjasa. Pala svako
parvaripe e cucla čiradol an tate paj, xala
lečhe thaj thodol an vasici e šilalo
pajesa. O vasici učhar te na perol andre ma-
kh jal praxe. Kana parvardan e čhavore, ičar
le čira ortome, inčili gicija-pe lešče, a to-
ska thov le te soval. Ma čhel tu lesa thaj na
ninosar le kaj šaj sa o xape čhodela. Čače
ičardiv goleste te ča čhavore snijekh tiva
parvares ande isto vrijava. Svako čhavore
trubul te avel le laske čarore, lešči flašic-
ca e cuclasa thaj lešče flasujrica ande sa-
va kam e dej čirval lešče o parvaripe. E
vasujra te aven bara opaš lžike l litra.
E čhavore trubul te avel vi lešče porcula-
nski piroca cikna rojora, xurdi ušanli the
jakh thvlini/čaliljka/pe savi o xape kam-
stranil-pe. E vasujra trubul te aven saste
bičharde. E cucla trubul pala o xape an
tate paj te thoves la, a palagoleste an go-
va paj te muker la te šudrol. Kana o čhavore
xala, e vasujrica te somajsig thoden an tate
paj, te šučardon the te garudon an šuko than.
Von ni treman nipoce te khesljon fišijenca
e trubul te učardon te na o praxe perel pe
lende jal e makha. Sa e xamate trubul te lač-
he arkhodon po šuko, šudro than. O thud thaj
aver čerline xape si te garudol ande šilalo
than, jal ande thvline šilalo paj. E kalampi-
pa, iudumora, fusuj, šax jal khanči aver čiravi-

matendar te čirion džikaj lačne kavljen.
 Toska o paj čerlol, a e pojasa o čiravipa
 jéharlol te na e čhavore tasol xanic. E čir-
 avimate lačne te xurjarlon thaj pe učendi te
 učenden. Toska del-pe andre jekh rojori čičan
 jal čhil thaj deš gramujra aro e pojasa. Go-
 va sa tholol ande l vase pe jag te gaja pale
 haminie čirol, a pegova šaj andre del pe 60-
 loo gramujra thaj thaj čirion lon golesa te čir-
 rolol. E zumi del-pe čhavorešće katar 6 čhon
 najangla. E zumi lečharlol e guruvente mases-
 tar thaj košalendar, telcente, barovente jal
 khajenje masestar. An goj zumi čhutel vi mrkva,
 phujvale, patližaja the fusujore. Gova sa ha-
 ni-pe te čirol thaj golesa parvardel o čha-
 vore. E zumijori trubul lendol, čirrolol, a sa go-
 va so čilinajvel upral pe zumi te huljarlol.
 Toska čhutel l roj grize, a pala phureler čha-
 vore rezici jal rezanci. Gola xamasa e dej tru-
 bul te del e čhavore užo merno, divesko. Savo
 mne si peko ativem trubul aver dive te xal
 o čhavore. Pe gasavo parvaripe e dej trubuč
 te del e čhavore vi khaj glenco/gutljaj/pa-
 jore. Savo god xape deša e čhavore, le le gaja
 sar vačaria e doktori jal o apotekari. E dej
 trubul te del le xape kana si čerdo, a na te
 nukel le pala tehara. Trubul numaj gači xape
 čerlol gači o čhavore šaj xal te čalječ, a
 tana očhel pala tehara. Pala o parvaripe e
 bajticesko šaj pothon e doče thudsko lel-
 paguravnjako jal buznjako thud save inaj me-
 ljarie gošnjenlar, Trubul sonjarlol pajasa sar
 ni avela khaj džungalipe lestar e čhavoreš-
 će. H. čin e gavutnendar thud savo aniol du-
 bal najbut duje satendar, kaj gova naj sasto

pala e bajatici, neg se majrašal tena e th-
 ui rumol-pe. O doktoru phenela čuće gači kan
 sanjares o thui pajesa. E bajatice savo i-
 naj parvario e čuće thudesa džike 3 čhon
 trubul te des le vi po čira mačhengo ulje
 jbi čira kavéora. D vitaminostar, jal pha-
 bente zumijora. E phabengo čiravipe/zujmori/
 del-pe e bajaticente maškar obrakujra ka-
 tar 3 čhon majdur. De le 2-3 roja po čive
 maškar o xape. Šaj vi po 1 filžano des le
 pejekhvar džikaj iklen lešće čaniora sar
 šaj xala lenca. Zumijora šaj čerion vi čir-
 rašeniar, limuneniar, thgm. E voća xalviel
 anio paj thavio. Anio tato paj boldol thaj
 užeriel uže vestanca. Tradol pe renlava,
 ičharol rojasa the po ušani straniil-pe
 /procedi se/. Anle partokolanti zujmori čhu-
 tal o paj anie savo čiralo o gugle. E čhavo-
 ren katar 3 čhon majdur šaj den-pe vi biči-
 rade ičharo phabora. Katar 7 čhon šaj ie len
 2 obrakujra golestar uže marno. A šaj vi gaja
 čeriol: E bičiradi voća thaj povrača xaladon
 anio šilale, a čhutan anio tato paj, xurion pe
 pe renlava the den-pe e čhavoren. Tena von
 šaj loče nakhven, čintar sa e gugle pajesa.
 E mrkva the e cikla lončarion the e limunosa
 čintarion. E zumijori šaj čeriol e pržome a-
 restar, hamime e thudesa. Uže pro ušandol xu-
 riora, čhutol on šuči čihaj, thodol pe cikni
 jag te golbeni. Duj rojora pro hamisar šui-
 re pajesa. Šaj čhaves včlžaj džike 20 deke
 paj te čerol 2 minute. Chuv frtalji thui,
 hamime pajesa the 2 roja gugle. Šaj le vi lo
 loče zumi, lo čiralo thui the biš deke gugle.
 Golestar našti but vrijeme parvariol. Šaj le

vi šiika 5 deke rozo, jal pišli dšev, šiika
ke 6 deka pišlo jačmo. Sa čhušol an litra-
ke vazo te čiroi 2 sata. Dšikaj gova čiroi,
sa pečira paj čhuv anira te na ciknarol
čirinio. Kana si sa čirodo, ičher rojasa the
trada pe xurli ušandi. E ti vešči jal boboš-
či kašica nešti del-pe majsig štara čhenen-
lar, a ni majbolal nešti stalno. Jekh lekaj
grizo, 1 deka guglo čhuv an lo deke paj. Či-
rav lo minute, haminjo rojasa. Čhuv lo-2o de-
ke thui te čiroi. Čiroi povreč šaj la e
čhavore katar 6 čhen pethan leske xape. E
manušni savi čiravel o xape, si travel sas-
ti thaj saste dandenti. Kana xasal teha a-
val boldini karing o xape tena xuten e
čhungarore e spruce, pa xapa tena xuten/
pe xapa e te phandel o muj. E čhavorente tru-
bul but droma te čiroi lente ruski čajo,
jal čajujra katar e kamilica, e lipa, o šlje-
zo, o nana, e hanžabulja thaj gaja khači.
E čajujra lačherion gaja te čira patroja
katar ruske čajo jal pe jekh rojori avre
čajender pajarion, činčarion vrasidine gug-
ljaria rojasa. A palegoleste te geruion rig-
te te šuiron. E korenujra katar e parno
šljezo thaj katar e hanžabulja čhuten an-
le šilele paj te kovljarion jekh 2 sata.
Pegova čhuten-pe ande gugljaria paj te čir-
ren. Pe jekh literi paj len-pe jekh deka
šljezenje korenujra thaj 2-3 deke resle
hanžabulja.

DEJALEN, ČHUVEN SAMA THAJ IČAREN ZURALE AN
GODI SA GAVA SO SI RAMOME ANDE GAVA LILORO
SAR KAM-PARVAREN, ČILJAREN THAJ BAJRAREN TU-
MIRE BAJATICEN THAJ ČHAVOREN TE AVEN VON
SASTE-VESTE, BARE THAJ ZURALE.

